

АНАЛІЗ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО РОБОТИ КОРЕКЦІЙНО-ОЗДОРОВЧОЇ СПРЯМОВАНОСТІ В ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКОЛАХ

У статті розглядається готовність майбутніх учителів фізичної культури до різних аспектів корекційно-оздоровчої роботи в загальноосвітній школі.

Ключові слова: корекційно-оздоровча робота, майбутній учитель фізичної культури.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується демократичними та інтеграційними перетвореннями, формуванням нового рівня соціальних очікувань і запитів до системи суспільного виховання і навчання. Необхідність гуманізації та диференціації навчального процесу в загальноосвітній школі стикається з різким збільшенням інформаційного потоку, які учні повинні обробити в ході навчання, підвищенням вимог ринку праці і жорсткими умовами конкуренції ринкової економіки. Для якісної підготовки школярів до дорослого життя, школа, з одного боку, повинна збільшувати навчальне навантаження, а з іншого - потурбуватись про збалансованість інтелектуальних, психічних та фізичних навантажень задля збереження здоров'я учнів. Численні медичні, медико-психологічні дослідження свідчать, що біля 30 – 35 % дітей які приходять у перший клас уже мають хронічні захворювання, різні ступені порушень постави, зору та інші відхилення в стані здоров'я [6, 7]. Такий "шкільний старт" не може не позначитись на стані здоров'я учня в подальшому, на рівні його навчальних досягнень, на бажанні дитини якісно опанувати навчальну програму. Система фізичного виховання, яка забезпечує належний рівень фізичної підготовленості усіх верств населення, як основна складова здоров'язбережувального компонента шкільної роботи, повинна реагувати на такі зміни в стані здоров'я учнівського контингенту загальноосвітніх шкіл і рекомендувати адекватні їм засоби та форми впливу. Враховуючи стан здоров'я сучасних учнів актуальними в фізичному вихованні представляються такі напрями роботи, як корекційно-оздоровчий та корекційно-розвивальний. Впроваджувати та апробувати ці інноваційні педагогічні технології впливу на школярів у щоденній роботі освітніх установ повинен учитель фізичної культури.

Метою статті є аналіз підготовленості майбутніх учителів фізичної культури до проведення корекційно-оздоровчої роботи в загальноосвітній школі.

Питання професійної підготовленості вчителів фізичної культури досліджувалось багатьма науковцями по різним напрямленням (М.Т. Данилко, А.В.Забора, Л.П.Сущенко, Л.І. Іванова, Б.В. Шиян, О.В. Тимошенко та ін.) Усі вони відзначають, що від вирішення проблеми готовності майбутніх учителів фізичної культури до професійної діяльності багато в чому залежить удосконалення всього навчально-виховного процесу в загальноосвітній школі. Але постійне рефо-

рмування системи освіти у відповідності до світових стандартів, до Європейських вимог, до сучасних соціально-економічних умов держави вимагають уточнення напрямлень та змісту професійної підготовленості вчителів фізичної культури [2, 3, 4].

До педагогічної діяльності вчителя фізичної культури школа висуває багато різнопланових вимог, але всі ці вимоги можуть бути виконані в повному обсязі лише за наявності в суб'єкта педагогічного впливу достатнього рівня як фізичного, так і психічного здоров'я. Саме тому найголовніше завдання професійної діяльності вчителя фізичної культури є збереження і зміцнення здоров'я дитини, створення умов для фізичного розвитку, підвищення рівня фізичної підготовленості учня, формування бази рухових умінь та навичок, укріплення функціональних систем організму дитини, зняття психоемоційних перевантажень, відновлення балансу різних видів активної діяльності школяра. На жаль, не завжди в системі шкільного навчання на уроках фізичного виховання провідним направленням залишається розвиток фізичних якостей, багато сучасних дітей враховуючи їх стан здоров'я, потребують корекційно-оздоровчої допомоги, особливо на початковій ланці навчання. Фахівці, які займаються проблемами здоров'я, фізичної рекреації та спорту, відзначають, що тенденція погіршення здоров'я серед молоді, яка намітилася в кінці 80 - 90-х років, зберігається і збільшується до цих пір. Кількість школярів, що займаються фізкультурою, від класу до класу, з року в рік знижується. Це пов'язано як з економічними і екологічними проблемами країни, які негативно позначаються на стані здоров'я і рівневі фізичного розвитку молоді, так і з соціальними факторами. Є результатом недостатньо сформованої та не узгодженої системи фізичного виховання, зумовлено відсутністю науково обґрунтованих методик фізичного розвитку та удосконалення різних груп населення, особливо дітей [5, 6, 7]. Дані інституту радіаційної медицини АМН України свідчать, що у 2000 році в перші класи приймали учнів які в 80% потребували додаткової допомоги, у зв'язку з особливостями психофізичного розвитку. Це підтверджують дані оголошені колишнім міністром охорони здоров'я З. Митником щодо стану дітей, назвавши їх "плачевними". Він відзначив, що 80% дітей на сьогодні мають ту чи іншу хворобу. Тепер ці діти вже навчаються в старшій школі і проблема корекційно-оздоровчої допомоги

стала важливою для усіх ланок шкільної освіти. Ситуацію ускладнюють напружена навчальна діяльність дітей. Фахівці відзначають, що в школах-гімназіях, ліцеях, які працюють по авторським програмам, з поглибленим вивченням математики чи іноземних мов захворюваність учнів в два рази більше ніж в загальноосвітніх школах.

Таким чином можна стверджувати, що за останні 10 років контингент учнів загальноосвітніх шкіл по показникам стану здоров'я дуже змінився. На сьогодні, не лише в початковій школі, а й у середніх класах і навіть у старших, навчаються діти які потребують корекційно-оздоровчої допомоги. Реалізація сучасної особистісно-орієнтованої парадигми освіти, гуманістичне спрямування освіти потребують створення таких умов навчання щоб не лише дитина пристосовувалась до умов шкільного життя, а і школа створювала такі умови навчання, які б дозволили дитині повноцінно реалізувати своє конституційне право на освіту [1]. Таким чином успішне функціонування загальноосвітньої школи чи іншого навчального закладу, з огляду на це, становиться неможливим без кваліфікованої корекційно-оздоровчої, корекційно-розвивальної, корекційно-відновлюючої роботи основаної на результатах медичного обстеження, психолого-педагогічного спостереження та нових, науково обґрунтованих, організаційних та методичних формах діяльності педагога. Корекційно-педагогічна діяльність на сьогодні є невід'ємною частиною професійної діяльності кожного учителя, а особливо учителя фізичної культури [1, 5].

Зі всіх складових шкільного навчання професійна діяльність учителя фізичної культури, є найбільш відповідальною з урахуванням навчальних вимог предмету "Фізична культура" та стану здоров'я учнів. Саме стан здоров'я дітей, як суб'єкта педагогічного впливу, викликає турботу вчителів фізичної культури, спонукає до пошуку нових шляхів реалізації педагогічної діяльності, до вдосконалення методів та форм роботи в процесі фізичного виховання, апробації нових технологій організації активної рухової діяльності школярів, використання адекватних стану дітей засобів навчання та розвитку. Формування професійно значущих знань та вмінь корекційно-оздоровчого напрямлення в майбутніх учителів фізичного виховання відбувається в процесі опанування таких курсів, як "Основи корекційної педагогіки", "Теорія та методика оздоровчої фізичної культури". Реалізація отриманих знань, апробація набутих умінь, збагачення практичного досвіду відбувається в ході педагогічних практик в загальноосвітніх школах (ЗОШ). Враховуючи низький рівень здоров'я учнів ЗОШ, корекційно-оздоровча педагогічна діяльність для вчителя фізичної культури є важливою умовою професійної підготовки, тому вважаємо за необхідне проводити моніторинг рівня готовності майбутніх фахівців галузі фізичної культури та спорту до корекційно-оздоровчого напрямку роботи в умовах сучасної школи.

На четвертому курсі інституту фізичної культури ПНПУ ім. К.Д.Ушинського було проведено дослідження готовності майбутніх учителів фізичного виховання до проведення корекційно-оздоровчої роботи в ЗОШ засобами фізичного виховання. Дослідження проходило в два етапи. На першому етапі випускники – бакалаври визначали свій особистий рівень готовності до корекційно-оздоровчої роботи в ЗОШ. По спеціально розробленим анкетам вони по 12 бальній системі оцінювали особистий рівень готовності до проведення різних аспектів корекційно-оздоровчої роботи. Метою анкетування було з'ясування суб'єктивної оцінки особистої готовності до проведення різних складових (методичної, діагностичної, консультаційної) вище зазначеної роботи в шкільних умовах. У відповідності з балами зазначеними студентами їх рівень готовності оцінювався як: низький (1-3 бали), задовільний (4-6 бали), середній (7-9 балів), достатній (10-12 балів). Обробка отриманих даних показала, що абсолютна більшість випускників - бакалаврів (94%) вважають себе готовими до проведення всіх складових корекційно-оздоровчої роботи на середньому (7-9 балів) та достатньому (10-12 балів) рівнях. Середній рівень особистої готовності, по окремим складовим корекційно-оздоровчої діяльності, задекларувало біля половини студентів (50%), що прийняли участь в анкетуванні, достатній рівень особистої готовності визначили 44% бакалаврів. Лише 5 -6% опитаних по окремим напрямкам корекційно-оздоровчої роботи оцінили свій рівень готовності як "задовільний". Ніхто з майбутніх учителів фізичної культури не оцінив свій рівень готовності до корекційно-оздоровчої роботи як "низький".

У ході цього етапу опитування випускникам було також запропоновано визначити до якого виду діяльності вчителя фізичної культури вони, на їх думку, найкраще підготовлені : спортивно-тренувальної, корекційно – оздоровчої або фізкультурно-рекреаційної. Суб'єктивно достатній рівень готовності до спортивно-тренувального спрямування діяльності вчителя фізичної культури відзначило 59,5% студентів, тоді як до корекційно-оздоровчої роботи на цьому рівні, як вважають майбутні фахівці, підготовлено 21,2 % бакалаврів, а до фізкультурно-рекреаційної роботи відповідно 14,8% студентів. Задовільний рівень готовності до спортивно-тренувальної діяльності, по особистій оцінці, мають лише 4,2% бакалавра, тоді як до корекційно-оздоровчої роботи і фізкультурно-рекреаційної роботи задовільно підготовлено, на думку майбутніх учителів фізичної культури, біля 23% по кожному із напрямів.

На другому етапі дослідження всім випускникам було запропоновано відповідати на конкретні контрольні запитання по корекційно – оздоровчому напрямленню діяльності вчителя фізичної культури ЗОШ. Всього було надано 15 питань, які віддзеркалювали основні складові корекційно – оздоровчого напрямку роботи майбутніх фахівців. Якість відповідей оцінювалась диференційовано за 4-х бальною системою де 1 – низький рівень, 2 – задовільний рівень, 3 – серед-

ній рівень, 4 – достатній рівень. Обробка анкет другого етапу дослідження показала не відповідність задекларованого рівня готовності (підсумок першого етапу), фактичному рівню підготовленості до ведіння корекційно-оздоровчої роботи в ЗОШ. Цей етап дослідження визначив найбільш проблемні розділи підготовки студентів до корекційно-оздоровчої діяльності. Так наприклад, комплекс вправ для стабілізації психоемоційного стану учня задовільно розроблять і обґрунтують 34% бакалаврів, а на достатньому рівні його можуть запропонувати лише 25% бакалаврів. По цьому розділу роботи 6% студентів продемонстрували свій рівень як "низький". Проблемним у підготовці майбутніх учителів фізичного виховання до корекційно-оздоровчої роботи можна назвати консультативно-методичне направлення. Так розробити зміст індивідуальних корекційно спрямованих фізичних вправ на достатньому рівні можуть лише 25,5% бакалаврів, на середньому рівні – 36,1%, на задовільному – 15%. Це єдине направлення, в якому свій низький рівень визнали біля 23% учасників опитування. Враховуючи особистісно орієнтовану парадигму сучасної освіти, якісну неоднорідність учнівського контингенту, неготовність студентів до надання такого роду освітніх послуг, на наш погляд, погіршує їх можливості на ринку труда.

Отримані данні дають можливість зробити наступні висновки:

- реформування шкільної освіти, її гуманізація не можливі без урахування особливостей розвитку і стану здоров'я усіх школярів, і в першу чергу тих, хто поступається своїм одноліткам в показниках здоров'я;
- суб'єктивне оцінення особистої готовності ба-

калаврів фізичного виховання до корекційно-оздоровчої роботи в ЗОШ показує, що значна кількість студентів декларують її рівень як "середній" та "достатній" ;

- дослідження фактичного рівня готовності студентів свідчить про значно нижчий показник навчальних досягнень майбутніх учителів фізичної культури. Таким чином має місце не співпадіння уявного рівня готовності з фактичним, що негативно відіб'ється на результатах корекційно-оздоровчої роботи в ході самостійної педагогічної діяльності;

- особиста висока оцінка готовності бакалаврів фізичного виховання до спортивно-тренувальної діяльності не співпадає із сьогоденним запитом загальноосвітньої школи з огляду на низький рівень здоров'я учнівського колективу.

При наявності в ЗОШ великої кількості учнів з особливостями розвитку, межовими станами здоров'я, хворобами (до 60- 80 % від загальної кількості) майбутній учитель фізичної культури повинен демонструвати вищий показник готовності саме по корекційно-оздоровчому напрямку роботи, що дозволить вирішувати поставлені перед школою завдання.

Отримані дані свідчать про необхідність пошуку шляхів покращення підготовки майбутніх учителів фізичної культури до проведення корекційно-оздоровчої роботи в ЗОШ в ході їх навчання в інституті. Резерви оптимізації цього направлення роботи бачимо в координації курсів, які забезпечують підготовку студентів до корекційно-педагогічної діяльності і в розробці додаткових завдань з корекційно-оздоровчим ухилом на педагогічну практику.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кумарина Г.Ф. Коррекционная педагогика в начальном образовании / Кумарина Г.Ф. – М. : Академия ИЦ. – 2003. – 320 с.

2. Операйло С. Актуальність і проблеми модернізації системи фізичного виховання. / Сергій Операйло // Фізична культура в школі. – №1 – 2006. – С.3-6.

3. Сущенко Л.П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект): монографія Л.П.Сущенко. – Запоріжжя: Запорізький держ. універ., 2003. – 442 с.

4. Тимошенко О.В. Оптимізація професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури: [монографія] / О.В.Тимошенко. – К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2008. – 421 с.

5. Хохліна О.П. Корекційно-розвивальна робота в системі загальної освіти / Хохліна О.П. // Дефектологія. – 2000. – №2. – С.11-16.

6. Інтернет ресурс. [http:// uiee.orq.ua /ru/4.html](http://uiee.orq.ua/ru/4.html).

7. Інтернет ресурс.[http:// eyecenter.com.ur/teah/industrial/ 06.htm](http://eyecenter.com.ur/teah/industrial/06.htm)

Подано до редакції 13.03.13